

ROVARTANI KÖZLEMÉNYEK

FOLIA ENTOMOLOGICA HUNGARICA

(SERIES NOVA)

TOM. III.

1950.

FASC. 3-4.

Sodró és levélmolyok előfordulása gyümölcsfáinkon.

Írta: Reichart Gábor

Budapest és közvetlen környékének gyümölcsfáiról és galagonya bokrairól négy éven át (1945—46 és 1948—49) tavasszal gyűjtött, összesodort rügyeket, illetve hajtásokat vizsgáltam meg, hogy a bennük talált hernyók faji hovatartozását és gyakoriságát megállapítsam. Ezek során a következő fajok hernyóit sikerült imágóig felnevelnem:

Gelechiidae: 1. *Recurvaria leucotella* Clerck. — 2. *Recurvaria nanella* Hbn.

Tortricidae: 3. *Tmetocera* [= *Spilonota*] *ocellana* Fbr. — 4. *Argyroproctea* [= *Olethreutes*] *variegana* Hbn. — 5. *Argyroproctea* [= *Olethreutes*] *pruniana* Hbn. — 6. *Pandemis heparana* Schiffm. — 7. *Pandemis ribeana* Hbn. — 8. — *Cacoecia rosana* L. Almafán, galagonyán találtam szórványosan. — 9. *Ancylis* [= *Phoxopteryx*] *achata* Fbr. Szilvafán és galagonyán találtam szórványosan. — 10. *Acalla holmiana* L. Almafán találtam szórványosan. — 11. *Acalla variegana* Schiffm. Almafán szórványosan. — 12. *Acalla reticulata* Ström. Szilvafán és galagonyán szórványosan. — 13. *Tortrix* [= *Eulia*] *politana* Fbr. Alma, szilvafán és bennén találtam szórványosan. — 14. *Tortrix* [= *Cnephasia*] *nubilana* Hbn. Szilvafán és galagonyán szórványosan. — 15. *Tortrix viridana* L. Galagonyán szórványosan.

Az alábbi táblázatban a fontosabb gyümölcsfa fajokról gyűjtött gyakoribb hernyóanyag fajonkénti százalékos megoszlását tüntetem fel. Megjegyzendő, hogy az aprólepke fajok előfordulási százaléka csak egy gyümölcsfa fajon belül hasonlítható össze, míg az egyik gyümölcsfajnál felsorolt százalékok a másik gyümölcsfajjal nem. Ez csak akkor lett volna lehet-

séges, ha valamennyi gyümölcsfaj esetében egyenlő számú hernyót sikerült volna begyűjtenem — amire másirányú munkáim miatt nem volt elegendő időm — vagy ha a fák valamennyi meg nem támadott és fertőzött rügyét leszámolva, számítottam volna ki, hogy melyik molylepke faj, melyik gyümölcsfajt kedveli legjobban és melyik gyümölcsfaj a leginkább fertőzött.

Molylepke fajok:	<i>Malus pumila</i> Mill.	<i>Pirus sativa</i> L. m. e. D. C.	<i>Prunus domestica</i> L.	<i>Prunus armenica</i> L.	<i>Prunus avium</i> L.	<i>Crataegus oxyacantha</i> L.
<i>Recurvaria</i> fajok	72.4 %	68.7 %	67.8 %	56.6 %	82.4 %	62.8 %
<i>Tmetocera ocellana</i> F. b. r.	18.2 %	10.0 %	4.7 %	10.5 %	6.1 %	7.4 %
<i>Argyroprocte</i> fajok	5.8 %	4.7 %	15.6 %	7.2 %	6.1 %	10.1 %
<i>Pandemis</i> fajok	3.6 %	16.6 %	11.9 %	25.7 %	5.4 %	19.7 %
Összesen:	100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %

Tehát almafán és cseresznyén a *Recurvaria* fajok és a *Tmetocera*, a körtén, kajszibarackon, galagonyán a *Recurvaria* és *Pandemis* fajok, a szilván pedig a *Recurvaria* és *Argyroprocte* fajok a leggyakoribbak. De azért valamennyi gyümölcsfajon a *Tmetocera* is eléggé elől jár s a szilván kívül csak a galagonyánál kerül az *Argyroprocte* fajok mögé. A *Cacoecia rosana*-t és az utána felsorolt fajokat csak szórványosan találtam, úgyhogy százalékolni nem volt érdemes és így ezeket a táblázatba fel sem vettem. Őszibarackon eddig csupán *Recurvaria* fajokat találtam, ezért a táblázatba szintén nem vettem fel.

A *Recurvaria* fajok egymáshoz való viszonya a budapesti anyagomban a következő volt: *R. leucatella* 71.4%, *R. nanella* 28.6%. Eddig minden kárt a *R. nanella* rovására írtak, pedig ebben, legalább is Budapest vidékén a *R. leucatella*-nak nagyobb része volt. Bár az is lehetséges, hogy a *R. leucatella* csak az utóbbi időben nyomult előtérbe és a régebbi adatok — amennyiben helyesek — ezért említik csak a *R. nanella*-t. A *Pandemis* fajok aránya: *P. heparana* 57.1%, *P. ribeana* 42.9%, az *Argyroprocte* fajoknál pedig: *A. variegana* 61.5%, és *A. pruniana* 38.5% volt a fenti években gyűjtött vizsgálati anyagomban.

Keeskemét Úrrétről is kaptam vizsgálati anyagot, 1948—49. évekből, de ez sajnos csak kis mennyiségű volt és csak az Aszt-racháni fehér almafajtáról származott. Tehát az itt kapott eredmények, a kevés anyag következtében nem tekinthetők véglegeseknek, inkább csak előzetes tájékoztató adatoknak további vizsgálataimhoz. Ebben az anyagban a *Tmetocera ocellana*

Fbr. 79.2%, a *Pandemis heparana* Schiffm. és *P. ribeana* Hbn. 16.5%, a *Cacoecia rosana* L. és *C. reticulana* Hbn. 2.4% és a *Recurvaria leucatella* Clerck és *R. nanella* Hbn. 1.9%-kal szerepelt. Mindenesetre érdekes, hogy a fenti években tavasszal, a budapesti vizsgálati anyagban a *Recurvaria* fajok, a kecskemétiiben pedig a *Tmetocera ocellana* vitte a vezető szerepet. Az év többi részében a *Tmetocera* és *Pandemis* fajok a fő károkozók, míg Kecskeméten csatlakoznak hozzájuk a *Cacoecia* fajok is.

Levélmolyok közül a fenti években Budapesten és környékén a következőket találtam:

Glyphipterygidae: 1. *Simaethis pariana* Clerck. Alma- és körtefán nagyobb tömegben. (Jelentős károkat is okozhat, mint pl. 1949 szeptemberében Örkény mellett, ahol Szelényi és Jermy megfigyelése szerint egy nagyobb gyümölcsösben az almafákat kopaszra rágtá.)

Hyponomeutidae: 2. *Cerostoma persicellum* Fbr. Őszibarack- és mandulafákon, főleg az előbbin nagyobb számmal. — 3. *Hyponomeuta malinellus* Zell. Almafákon elég gyakori. — 4. *Swammerdamia pyrella* Vill. Főleg almafán gyakori, de körtén is előfordul.

Gelechiidae: 5. *Dasystoma salicellum* Hbn. Alma-, körte-, szilva-, cseresznye-, kajszibarack- és őszibarackfán (tölgyfán is) közepes mennyiségben. — 6. *Chimabacche fagella* Fbr. Alma- és kajszibarackfán szórványosan. — 7. *Tachyptilia subsequella* Hbn. Szilvafán szórványosan. — 8. *Gelechia scotinella* H. S. Kajszibarackfán szórványosan.

Pyralididae: 9. *Acrobasis obtusella* Hbn. Körtefán szórványosan.

Sodró és levélmolyokra való csoportosítás nem rendszertani alapon történt, hanem nagyjából a hernyók kártételének körképe szerint, önkényesen, amelyen bármikor lehet változtatni. Egyébként a fajokat gyakoriságuk szerinti sorrendben igyekeztem felsorolni. A lepkék helyes meghatározásának ellenőrzéséért, illetve a meghatározáskor nyújtott segítségért Dr. Kovács Lajos kartársnak ezúton is hálás köszönetemet fejezem ki.

Die Wickler und Blattmotten unserer Obstbäume.

Von G. Reichart.

In der Umgebung von Budapest sammelte ich an Obstbäumen und an Hagedorn im Laufe der Jahre 1945—49 folgende Raupen von Mikrolepidopteren:

Wickler: *Recurvaria leucatella* Clerck und *nanella* Hbn. (Gelechiidae), *Tmetocera ocellana* F., *Argyroplote variegana* Hbn. und *pruniana* Hbn., *Pandemis heparana* Schiffm. und *ribeana* Hbn. (Tortricidae). Die obige Tabelle (s. S. 58) weist auf die nach Obstarten geordnete Herkunft der einzelnen Arten hin und zeigt ihr perzentuelles Verhältnis zuein-

ander in den infizierten Knospen, will jedoch damit nicht besagen, inwieweit die untersuchten Mikrolepidopteren einzelne Obstarten bevorzugen.

Das Verhältnis der *Recurvaria*-Arten zueinander: *R. leucatella* 71.4%, *R. nanella* 28.6%, das von *Pandemis*: *P. heparana* 57.1%, *P. ribeana* 42.9%, während bei *Argyroploce*: *A. variegana* 61.5%, *A. pruniana* 38.5%.

Festgestellte Wirtspflanzen für *Acalla holmiana* L. und *A. variegana* Schiffm. Apfel, für *Ancyliis achatana* Fbr., *Acalla reticulana* Ström und *Tortrix (Cnephasia) nubilana* Hbn. Pflaume und Hagedorn, für *Cacoecia rosana* L. Apfel und Hagedorn, für *Tortrix (Eulia) politana* Fbr. Apfel, Pflaume und *Rhamnus*, für *Tortrix viridana* L. Hagedorn.

In den Jahren 1948—49 wurden Untersuchungen an stark befallenen Apfelbäumen (Sorte: Astrachane Weisse) in Kecskemét durchgeführt mit folgendem Ergebnis: *Tmetocera ocellana* 79.2%, *Pandemis heparana* und *ribeana* 16.5%, *Cacoecia rosana* und *reticulana* 2.4%, *Recurvaria leucatella* und *nanella* 1.9%.

Im Material von Budapest waren also *Recurvaria*-Arten am reichlichsten vertreten, in jenem aus Kecskemét *Tmetocera ocellana*. Im Laufe des Sommers waren in beiden Gegenden *Tmetocera* und *Pandemis*-Arten die Hauptschädlinge, zu welchen sich in Kecskemét noch *Cacoecia*-Arten gesellten.

Die Blattmotten im Untersuchungsmaterial aus Budapest waren an Apfel- und Birnbäumen: *Simathis pariana* Clerk in grosser Anzahl, an Pfirsich- und Mandelbäumen *Cerostoma persicellum* Fbr. (auf der erstgenannten Obstart häufig). — *Hyponomeuta malinellus* Zell. ist häufig an Apfelbäumen. *Schwammerdamia pyrella* Vill. grösstenteils an Äpfeln, jedoch auch an Birnen. *Dasytoma salicellum* Hbn. an Äpfeln, Birnen, Pflaumen, Kirschen, Aprikosen und Pfirsich (sogar an *Quercus*-Arten) ziemlich häufig. *Chimabacche fayella* Fbr. vereinzelt an Apfelbäumen und an Aprikosen. *Tachyptilia subsequella* Hbn. vereinzelt an Pflaumen, *Gelechia scotinella* H. S. an Aprikosen, *Acrobasis obtusella* Hbn. an Birnbäumen, beide vereinzelt.

Die Gruppierung in Wickler und Blattmotten wurde nicht auf systematischer Grundlage, sondern nach dem Schadenbild der Raupen durchgeführt.